

1. Câteva preliminarii și remarci introductive

Înainte de a intra în reflecțiile asupra Sfintei Liturghii și a Dumnezeieștii Euharistii, de a înțelege ce este ea, rolul ei în viața creștină, este nevoie a pune început bun prin a arăta temeiul ei și a celorlalte Sfinte Taine în Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeu-Om. Acest fundament constă în temeiul de neclintit al expresiei că Adevărul este Persoana lui Iisus Hristos, și că viața noastră înseamnă participare, experiență, comuniune cu Iisus Hristos ca persoană și viață. „Cuvântul s-a făcut trup și s-a sălășluit între noi”(Ioan 1,14) afirmație scripturistică ce constituie baza și noua bucurie a Bisericii. Căci El a lăsat Trupul Lui (Biserica) și a trimis pe Duhul Său și nu un sistem filozofic și nici n-a întemeiat o nouă religie. De la începuturi până astăzi găsim această realitate a comuniunii liturgice strânsă în jurului Mesei Domnului: „Și stăruiau în învățătura Apostolilor și în comuniune, în frângerea pâinii și în rugăciuni” după cum ne relatează „Faptele Apostolilor” în capitolul 2,42. Aflându-se de atunci în stare permanentă de ascultare, Biserica - ca trup a lui Iisus Hristos și comuniune a Duhului Sfânt, este fidelă îndemnului Mântuitorului de la Cina cea de Taină, unde a spus ca: „Aceasta să faceți întru pomenirea Mea”(Matei XXVI, 26-28 și cel...) Aici, în adunarea (sinaxa) liturgică, se găsește izvorul vieții, centrul ei, de aici decurgând învățătura nouă, harul ei sfințitor și modul în care ea se conduce. Adevărul ei este viață; împărtășirea de viață: „Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi.”(In. 6, 53)

Prin urmare, Adevărul este viață, este ființă concretă. Pentru Sfântul Apostol Ioan Adevărul este identic cu viața, cu ființa, el depășește neajunsul cugetării filozofice a lui Aristotel care vedea viața ca o calitate adăugată ființei, nu ființa însăși. Creștinul trebuie să le rostească dintr-o răsuflare pe amândouă. Toată Evanghelia a 4-a, a Sfântului Apostol Ioan autentifică că cunoașterea este „viață veșnică” sau „adevărata viață” însăși Iisus Hristos s-a numit Calea, Adevărul și Viața” (In. 14. 6)

Dacă Sfântul Apostol Ioan vede Adevărul ca praxis, ca trăire, ucenicul său - Sfântul Ignatie Teoforul îmbină cunoașterea și viața într-o abordare antologică a Adevărului, deoarece viața înseamnă ființă veșnică, adică ființa care nu moare. Domnul Iisus Hristos este Adevărul, nu pentru că este un principiu epistemologic care explică universul, ci pentru că El este viața și mulțimea ființelor, care își găsesc semnificația nesticăcioasă întru Iisus Hristos, care recapitulează în întregime creația și istoria. Viața Sfintei Euharistii este viața lui Dumnezeu Însuși, ca viață de comuniune divină.

De aceea Sfântul Ignatie numea Euharistia drept „leac de nemurire, doctorie pentru a nu muri”. Iar Sfântul Irineu de Lyon (sec. II) a folosit teologia Euharistiei în luptă cu dochetismul și gnosticismul, ce arată că Iisus Hristos a avut trup aparent, arătând că Euharistia este cu adevărat Domnul Iisus Hristos, că El este viață și ființă în același timp, că El se dă ca viață, ducând la împlinirea comuniunii în Sfânta Euharistie.

De aceea, când abordăm știința teologică hristologiei, adică învățătura despre persoana și opera mântuitoare a lui Iisus Hristos, nu înțelegem în primul rând abordarea învățăturii despre acestea în sens teoretic, faptul că numai cuvintele scripturii ar fi vehicule de comunicare a Adevărului până la noi, așa cum fac toate ereziile istoriei. Când afirmăm că El este Adevărul, mărturisim și trăim învățătura despre Iisus Hristos și opera Sa ca existență personală, ce ni se comunică în relația Sa cu Trupul Său, Biserica. Căci dacă nu ești în Biserică nu poți vorbi de o realitate a experienței personale a lui Iisus Hristos, ce se dăruiește în Sfintele Taine, în mod culminant oferindu-se în Sfânta Euharistie. Împărtășindu-te de Iisus

Hristos ca viață și comuniune poți vorbi după aceea de o comunicare a Lui până la noi și prin cuvintele Sale, încorporate în Sfânta Scriptură ori în Sfânta Tradiție, căci altfel totul este verbalism sectar, fraze învățate mecanic din textele Scripturii și răstălmăcite după bunul plac.

O, frate creștine nu tu definești modul și participarea la viața lui Iisus Hristos. Ea este dată în Biserică din Ziua Cincizecimii. Duhul Sfânt, este Persoana care umple distanța dintre noi și Iisus Hristos, El realizează actul unirii și participării omului la Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos în istorie. El aduce în Biserică, ca realitate, ca viață, evenimentul Iisus Hristos realizând, totodată, existența Sa personală ca trup ori comunitate. Mântuitorul Iisus Hristos nu există mai întâi ca Adevăr și apoi ca și comuniune, El este simultan și una și alta. Nu există distanțe între Domnul Hristos, Biserică și Sfântul Duh, cu atât mai mult între Domnul Iisus Hristos și Sfântul Duh. De la întrupare și până la Cincizecime se poate urmări pe firul roșu al Sfintei Scripturi, această relație existențială, personală, între Mântuitorul Iisus Hristos și Sfântul Duh. Fundamentul relației de trimitere în lume în Biserică, se întemeiază pe relația lor în sânul Sfintei Treimi.

Așadar, atât de mare este Taina lui Iisus Hristos încât El nu redefiniște separat prin El Însuși ci este parte integrantă a economiei Sfintei Treimi. A vorbi despre Iisus Hristos înseamnă în același timp a vorbi despre Tatăl și Duhul Sfânt. Adevărul lui Iisus Hristos și a Sfântului Duh este identic și de aceea Duhul Sfânt este numit „Duhul Adevărului”(In.14.17...). Cele două Persoane ale Sfintei Treimi se deosebesc numai după felul în care lucrează. Evenimentul Cincizecimii la „Faptele Apostolilor” arată acest lucru la modul cel mai concret. Existența lui Iisus Hristos vine în planul existenței noastre isorice, nu în mod abstract, după cum cred sectarii care tratează în mod teoretic cuvintele scripturii, într-o manieră individualistă, ignorând sensul și rostul comuniunii și al comunității.

Duhul Sfânt este dătător de putere și de viață, determinând ființa noastră spre relaționare, spre împlinirea comunității, pentru că El este”comuniune”(Kinonia: 2 Corinteni 13,13). Prin Sfântul Duh ne naștem în Iisus Hristos, în Taina Sfântului Botez, încorporându-ne în trupul istoric al lui Iisus Hristos - care este Biserica, așa cum însăși nașterea lui Iisus Hristos a fost „din Duh”, pentru ca fiecare botezat să poată deveni el însuși „Hristos”, adică ființă de comuniune și de adevărată viață. De două mii de ani fiecare Liturghie, fiecare taină este un eveniment al Cincizecimii. Fiindcă Sfânta Liturghie îl revelează pe Domnul Iisus Hristos. Adevărul ca vizită, ca prezență și realism, dar nu din afară ci ca „trup” adică interior propriei noastre experiențe, ca o comuniune în interiorul Bisericii, a comunității Ei, și nu într-o cunoaștere rațională sau într-o experiență mistică interioară individuală, desprinsă de Biserică, ca și comuniune cu Iisus Hristos în Duhul Sfânt. O asemenea formă de religie este naturism religios.

Acest adevăr ajunge la noi ca rezultat al unei transmițeri istorice, dar se referă la istorie, în înțelesul vieții euharistice, condiționată fiind de caracterul de anamnează (amintire) și epicleză (invocare) al Euharistiei. În cadrul ei istoria încetează a mai fi o succesiune de evenimente, ce vin din trecut în prezent, în direcție liniară. Adevărul nu vine la noi doar pe calea delegării ori a împuternicirii: Iisus Hristos-Apostoli-Episcopi, în desfășurare liniară. El vine ca eveniment al Cincizecimii, cu alte cuvinte, ca o coborâre a Duhului Sfânt, ce asumă istoria liniară într-un prezent harismatic. Drept urmare, toate Sfintele Taine sunt evenimente harismatice și realități ale Cincizecimii.

Apoi aș dori să continui acest material cu constatare dureroasă și anume aceea că cei mai mulți creștini astăzi, indiferent de Confesiune, întâmpină mari dificultăți în a se situa față de propria lor Biserică. Mulți cred că Biserica este o instituție clericală sau care se reduce la slujitorii ei: episcopi, preoți, diaconi. Doar aceștia ar fi datori, prin însăși funcția lor, de a săvârși slujbele bisericești și de a se ruga pentru ceilalți creștini și pentru lume. Cei de cred astfel socotesc că este suficient să fi botezat și să mergi la biserică la sărbătorile mari: Paști,

Crăciun, Bobotează sau să intri din când în când într-o biserică, să aprinzi o lumânare și să spui o rugăciune.

Alții sunt atât de prinși în grijile și problemele vieții că nu găsesc timp nici măcar să se gândească la Dumnezeu sau la Biserică, adică la viața lor spirituală. Doar cu ocazia unui botez, a unei cununii sau înmormântări se regăsesc printre rudeni sau prieteni în biserică, dar și atunci mai mult pentru a împlini o Tradiție. Alții caută Biserica în momente de încercări, de boală sau nereușite în viață, pentru a cere ajutorul și rugăciunea preotului. Alții, iarăși, au o gândire de-a dreptul sectară, socotind că n-au nevoie de Biserică pentru că Dumnezeu este în inima lor și că rugăciunea individuală, acasă sau în altă parte este suficientă.

Din păcate, foarte puțini sunt creștinii integrați cu adevărat în Biserică, care trăiesc o viață eclezială, identificându-se cu Biserica al cărui cap este Iisus Hristos (Efeseni 1, 22). Pentru aceștia Biserica nu este o creație artificială sau secundară, de care ne-am putea priva după plac, ci locul comuniunii prin excelență cu Dumnezeu și cu semenii, împreună cu care formăm o comunitate de credință și de ideal, un organism viu, acela al Trupului tainic (mistic) a lui Hristos (cf. Efeseni 1, 22).

2. De ce anume este mai îndeaproape Biserica?

Prima percepție despre Biserică este aceea a locașului de cult, a locului unde se adună credincioșii pentru rugăciune. În toate religiile există locașuri proprii de rugăciune, socotite sfinte pentru că în ele se săvârșește cultul divin prin care se intră în legătură cu Divinitatea. În Tradiția iudeo-creștină, primele locașuri de cult au fost: cortul mărturiei, templul din Ierusalim, sinagogile și apoi bisericile creștine care au împânzit lumea odată cu încreștinarea diferitelor popoare. Locașurile de cult sunt sfinte pentru că prin sfințire sunt dedicate lui Dumnezeu, iar actele care se săvârșesc în ele nu sunt doar lucrări omenești ci și divine. Mântuitorul numește templul din Ierusalim, unde mergea adeseori pentru rugăciune și pentru ca să învețe poporul, „casa Tatălui Meu” (Ioan 2, 16). Biserica este deci casa lui Dumnezeu. Ea este plină de slava lui Dumnezeu (cf. II Cronici 7, 1; Iezechil 43, 5), adică de prezența Lui. Rugăciunea din biserică are o forță cu totul deosebită pentru că nu este doar rugăciunea unui singur om, ci a întregii comunități, chiar a întregii Biserici.

Mistic privită, Biserica este prelungirea în istorie a Trupului lui Iisus Hristos, adică a vieții și lucrării mântuitoare a lui Iisus Hristos care vrea să fie cu cei ce cred în El, în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor (cf. Mtatei 28, 20). În Sfintele Taine ale Bisericii: Botezul, Mirungerea, Euharistia, Preoția, Spovedania, Cununia și Maslul, ca și în celelalte slujbe și rugăciuni ale Bisericii, lucrează Duhul Sfânt care actualizează pentru fiecare generație lucrarea mântuitoare a Domnului, făcându-l prezent în inimile noastre. În Biserică ne împărtășim mereu cu Iisus Hristos, atât spiritual cât și sub forma pâinii și a vinului euharistic, devenite prin rugăciunea Bisericii, adică a obștii credincioșilor, Trupul și Sângele Domnului. Ne împărtășim mereu cu Iisus Hristos pentru a deveni treptat una cu El și una între-olaltă. Un adevărat creștin poate să spună ca și apostolul Pavel: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” (Galateni 2, 20) sau „Noi avem gândul și simțirea lui Hristos” (cf. I Corinteni 2, 16; Filipeni 2, 4).

Biserica este așadar un organism viu din care fac parte ca mădulare toți cei botezați, toți cei care au promis la botez că „se leapădă de Satana și se unesc cu Iisus Hristos” (din rânduiala botezului). Prin botez devenim așadar mădulare ale Trupului lui Iisus Hristos care este Biserica în care creștem spiritual, prin rugăciune, asceză și împărtășirea cu Sfintele Taine, până când vom ajunge „la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Iisus Hristos” (Efeseni 4, 13). După cum mlădița ruptă din tulpină se usucă și nu poate să aducă roadă, tot astfel creștinul care nu rămâne în Iisus Hristos, adică în Biserică cu care Iisus Hristos se identifică nu poate crește duhovnicește (cf. Ioan 15, 1-5).

3. Ce este, de fapt, Euharistia?

Euharistia este Taina Trupului și Sângelui lui Iisus Hristos, instituită de Domnul nostru Iisus Hristos Însuși la „Cina cea de Taină”, înainte de Patima Sa. Într-adevăr la Cina din Joia Sfintelor Patimi, Domnul „a luat pâine și binecuvântând a frânt și, dând ucenicilor, a zis: Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu. Și luând paharul și mulțumind, le-a dat, zicând: Beți dintru acesta toți, că acesta este Sângele Meu, al Legii celei Noi care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor”. „Aceasta să faceți spre pomenirea Mea” (Matei 26, 26-28; Luca 22, 19). Euharistia este Taina prin excelență a Bisericii, Taina care constituie Biserica. Biserica, adică adunarea credincioșilor, săvârșește Euharistia, iar Euharistia îi transformă pe credincioși în Biserică, Trupul lui Iisus Hristos. Prin împărtășirea cu Sfintele Taine, credincioșii devin una cu Iisus Hristos și una între-olaltă. Primii creștini au înțeles foarte bine lucrul acesta și de aceea „stăruiau în învățătura Apostolilor și în comuniune, în frângerea pâinii (Euharistie) și în rugăciuni... Iar inima și sufletul mulțimii celor ce au crezut erau una” (Fapte 2, 42; 4, 32). Între Biserică și Euharistie există deci o legătură interioară de identitate. Biserica Ortodoxă crede, ca și Biserica Catolică, în prezența reală a lui Iisus Hristos în pâinea și vinul euharistic. Pâinea și vinul oferite de credincioși devin prin pogorârea Duhului Sfânt, ca răspuns la rugăciunea credincioșilor din biserică, în frunte cu episcopul (sau, în lipsa acestuia, cu preotul), Trupul și Sângele Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Aceasta este o Taină pe care mintea n-o poate cuprinde, dar pe care o primim prin credință. Încercările de raționalizare (explicare rațională) a Tainelor au condus întotdeauna la erezii și la dezbinarea creștinilor. Noi trebuie să credem ceea ce Iisus Hristos ne-a spus în această privință, și anume că pâinea și vinul binecuvântate în cursul sinaxei liturgice sunt Trupul și Sângele Său. Dacă ne îndoim de prezența reală a Domnului în Euharistie, înseamnă că diminuăm importanța Întropării Sale și a prelungirii ei prin Biserică până la sfârșitul veacurilor.

4. Despre Liturghia euharistică

Biserica Ortodoxă a păstrat doar două Liturghii euharistice, pe cea a Sf. Ioan Gură de Aur și pe cea a Sf. Vasile cel Mare (sec. IV), care sunt foarte asemănătoare. Ambele Liturghii se compun din două părți: Liturghia catehumenilor (adică a celor care se pregătesc pentru primirea botezului, la care însă iau parte și cei botezați), ceea ce în Tradiția occidentală corespunde cu Liturghia Cuvântului, și Liturghia credincioșilor care cuprinde canonul euharistic cu epicleza (invocarea Duhului Sfânt pentru sfințirea darurilor) și împărtășirea credincioșilor. Din Liturghia catehumenilor fac parte citirile biblice (Apostol și Evanghelie) și predica, precum și rugăciuni sub formă de ectenii pentru credincioși și pentru catehumeni. Liturghia este precedată de pregătirea darurilor de pâine și vin aduse de credincioși, în cadrul unui ritual pe care preotul îl săvârșește în taină, înainte de începerea Liturghiei propriu-zise.

Ritualul Liturghiei euharistice este foarte bogat și plin de simboluri, iar cântarea este numai vocală. Atmosfera bisericii este plină de mister, invită la interiorizare, la contemplarea Tainei vieții Mântuitorului nostru Iisus Hristos pe care Sfânta Liturghie o reactualizează, începând cu Nașterea Sa, până la Înălțarea la cer. Se știe că Biserica Ortodoxă are un simț deosebit al misterului. Orice rugăciune, inclusiv rugăciunea liturgică, trebuie să „coboare” din minte în inimă, să angajeze inima, care este centrul ființei umane, locul unde se concentrează ca într-un focar toate puterile psiho-fizice ale omului; locul, de asemenea, al harului botezului. Dumnezeu sălășluiește în inima omului. De aceea este important ca mintea (intelectul), care nu este decât o energie a inimii, să „coboare” mereu în inimă pentru a-și găsi odihna. Divorțul

dintre minte și inimă duce la stres, la depresii, la stări de nemulțumire. Tocmai de aceea rugăciunea particulară și liturgică sunt de o permanentă actualitate.

5. Despre pregătirea pentru participarea la Liturghia euharistică și împărtășirea cu Sfintele Taine

În Tradiția ortodoxă, participarea la Sfânta Liturghie, care are caracter de Cină și de Jertfă, precum și împărtășirea cu Sfintele Taine ale lui Hristos, presupun o pregătire specială. În parabola nunții fiului de împărat (Matei 22, 1-14), Mântuitorul atrage atenția asupra celui care venind la nuntă fără să aibă haină de nuntă a fost exclus de la cină. Liturghia este nunta Mielului lui Dumnezeu la care trebuie să participăm împodobiți în haină de nuntă. Iar haina de nuntă constă în curăția sufletului pe care o câștigăm prin multă rugăciune și asceză, ca și prin faptele bune, ca expresie a iubirii concrete a semenilor, precum și prin mărturisirea păcatelor în fața preotului duhovnic.

O tradiție care s-a impus din Evul Mediu, cere ca împărtășirea cu Sfintele Taine să se facă de patru ori pe an, adică în cele patru posturi (Paști, Crăciun, Adormirea Maicii Domnului și Sfinții Apostoli Petru și Pavel) cu spovedanie prealabilă. Astăzi credincioșii se împărtășesc, cum este firesc, mult mai des, unii chiar regulat, adică la fiecare Sf. Liturghie (cum este cazul în Bisericele greacă, rusă, antiohiană..., din păcate, mai puțin, în Biserica română).

Spovedania nu este legată totuși în mod necesar de Împărtășanie. Ea este legată de păcatele săvârșite. Obiectul spovedaniei îl formează deci păcatele, îndeosebi cele grave, cum sunt: lepădarea de Hristos, crima (inclusiv avortul sau împiedicarea de a naște copii prin medicamente „anticoncepționale” care provoacă avort timpuriu), adulterul, desfrânarea, trăirea în concubinaj, ura, asuprirea semenilor..., care ne despart de Iisus Hristos și de Biserică cu care Hristos se identifică. Spovedania este Taina reconcilierii cu Biserica, Taina repunerii în starea de membru deplin al Bisericii, din care am căzut datorită păcatului. Tocmai de aceea în rugăciunea pe care o rostește preotul după spovedanie se spune: „... împacă-l Doamne și-l unește pe dânsul (penitent) cu Sfânta Ta Biserică în Hristos Iisus Domnul nostru...”

Cine comite păcate grave nu se poate împărtăși decât după spovedanie și după săvârșirea unui canon de pocăință care poate dura mai mulți ani. Bineînțeles că la spovedanie făgăduim lui Dumnezeu să nu mai repetăm, cu ajutorul Lui, păcatele săvârșite.

Astfel haina de nuntă sau haina luminoasă a botezului pătată de păcat se curăță prin spovedanie care ne angajează totodată la și mai multă rugăciune și asceză. Conștiința de păcatele noastre, ne angajăm tot mai mult pe drumul rugăciunii și ascezei. Căci rugăciunea și asceza ne purifică sufletul și ne unește cu Dumnezeu. Rugăciunea trebuie să devină respirația omului credincios, pentru că pe Dumnezeu nu-l putem simți ca pe realitatea cea mai profundă a existenței noastre decât rugându-ne mult, chiar „neîncetat”, cum ne îndeamnă Sf. Apostol Pavel (I Tesaloniceni 5, 17). De aceea Părinții Bisericii au alcătuit o sumedenie de rugăciuni, pentru toate împrejurările vieții, inclusiv pentru a ne împărtăși cu Sf. Taine ale lui Hristos. Canonul de Împărtășanie este de o frumusețe deosebită. Rugăciunea spontană nu este nici ea exclusă.

Pe lângă rugăciune, asceza - adică postul alimentar, privegherile de noapte, metaniile, lupta împotriva păcatului sau pentru despățimire în cazul în care suntem stăpâniți de o patimă - toate acestea au în Biserica Ortodoxă un rol deosebit de important. Viața creștină este în fond o viață ascetică. Ea este „calea cea strâmtă” (Matei 7, 14) împreună cu multe ispite și greutăți pe care nu le putem birui decât prin răbdare și stăruință în post și rugăciune, prin cumpătare în toate și înfrânare de la tot ceea ce poate dăuna sufletului în tinderea sa către Dumnezeu. De aceea Biserica Ortodoxă a păstrat vechile rânduieli privitoare la post, la

înfrânarea conjugală pe durata postului și înainte de împărțirea cu Trupul și Sângele Domnului (I Corinteni 7,5), ajunul euharistic... Deși la prima vedere toate aceste rânduieli par a îngădi libertatea omului, în realitate tocmai prin ele dobândim adevărata libertate.

6. Despre roadele și consecințele Euharistiei în viața creștinului

Mântuirea ca și toate deprinderile bune sau virtuțile care trebuie să împodobească viața unui creștin sunt daruri ale lui Dumnezeu. „Toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorându-se de la Părintele luminilor” (Iacob 1, 17). Totuși Dumnezeu nu forțează pe nimeni să primească darurile sale. Primirea lor se face prin credință și deschiderea inimii. La rândul său, credința nu este doar o adeziune rațională la Revelația lui Dumnezeu, ci mai ales adeziune și angajare interioară care determină un mod de viață nou. „Creștinismul nu este o nouă religie; el nu este nici măcar o religie, ci mai degrabă criza tuturor religiilor. Creștinismul este viața cea nouă în Iisus Hristos”, spune un teolog francez (Olivier Clement). Dar pentru a trăi o viață nouă, trebuie să ne lepădăm de viața cea veche sau de omul cel vechi, obișnuit cu păcatele și cu poftetele, și să ne îmbrăcăm în omul cel nou făcut după asemănarea lui Iisus Hristos (cf. Efeseni 4, 24). Schimbarea începe la botez, dar trebuie să continue cu consecvență toată viața. Se întâmplă însă că după botez, cei mai mulți apucăm pe căi greșite, astfel încât inima ni se împietrește și nu mai este sensibilă la harul lui Dumnezeu cu care nu mai colaborăm. Dacă ne trezim din rătăcire, trebuie să alergăm la Biserică, să cerem ajutorul preotului și al semenilor și să încercăm să ne (re)integrăm definitiv în viața Bisericii de unde vom primi, prin Sfintele Taine și rugăciunea semenilor, ajutor în lupta pentru despățimire și dobândirea virtuților care ne redau libertatea pierdută prin păcat. În fond toată viața noastră este o strădanie permanentă de înaintare pe calea binelui, a virtuților pentru asemănarea noastră cu Iisus Hristos și chiar identificarea cu El. În această nevoie suntem susținuți mereu de harul Sfințelilor Taine, cu deosebire de împărțirea cu Trupul și Sângele Domnului.

În viața creștină există multe antinomii care nu pot fi primite decât de cei care sunt angajați profund în credință. Astfel marii trăitori spun, pe de o parte, că totul este har, iar, pe de alta, că trebuie să ne dăm sângele pentru a primi harul. Ambele afirmații sunt adevărate. Totul vine de la Dumnezeu, totul este darul gratuit al lui Dumnezeu, dar în același timp totul depinde de voința noastră de a primi sau a nu primi darul lui Dumnezeu. Iar primirea darului se face prin angajarea fără rezerve în credință. „În lupta voastră cu păcatul nu v-ați împotrivit încă până la sânge”, zice Apostolul Pavel (Evrei 12, 4). Și tot el spune: „Îmi chinuiască trupul meu și îl supun robiei ca nu cumva propovăduind altora, eu însumi să mă fac netrebnic” (I Corinteni 9, 27). Așadar, Euharistia și toate celelalte Sfinte Taine sunt darul lui Dumnezeu care ne sfințește și ne face una cu Iisus Hristos, dar numai în măsura angajării noastre în credință prin rugăciune și asceză.

7. Câteva concluzii și încheierea

Pe lângă evoluția firească, istorică, în spirit evanghelic și patristic, Sfânta Euharistie nu a suferit transformări, ea rămânând în continuare viața Bisericii; numai înțelegerea ei a suferit modificări și transformări atât în plan teoretic, cât și în plan practic. De aceea, atât teologia academică, universitară, elevată și elaborată cât și practica liturgică au datorat de a-i descoperi locul central și de a rezolva criza liturgică în care se află întreaga Biserică. Pentru conștientizarea atât a slujitorilor, sacerdotilor, cât și a credincioșilor asupra importanței și locului Euharistiei, se impune revenirea la rostirea rugăciunilor, cel puțin a anaforei, cu voce tare, implicarea creștinilor în viața Bisericii și săvârșirea tuturor celorlalte Sfinte Taine în strânsă legătură cu Jertfa Euharistică. Sfânta euharistie nu trebuie redusă, așa cum se întâmplă adesea, nici la funcția unei simple rugăciuni „de pomenire” a celor vii, pentru sănătate, ori

pentru „rezolvarea anumitor probleme” și a celor adormiți pentru a beneficia de bunăvoința divină, nici la funcția simbolică de înlocuire ori substituție, ci trebuie înțeleasă ca *Taină a tainelor și Taina vieții veșnice*, fapt pentru care, în viața liturgică a Bisericii, ea rămâne miezul acesteia, Taina de referință, față de care, în special sfințiții slujitori ai altarelor sacre trebuie să aibă o atenție deosebită. Iată cum sfătuia pe slujitorii Sfințelor Altare unul din marii duhovnici ai Bisericii noastre, din ultimele decenii ale secolului trecut: „Să fim cu mare atenție cui și cum dăm Sfânta Împărtășanie, că mare răspundere avem în fața lui Dumnezeu. Nici prea rar, nici prea des. Să ținem seama, pe cât se poate, de sfintele canoane și de practica părinților iscusiți de astăzi”¹.

Ca atare, în fiecare Sfântă Taină, Iisus Hristos ni se dăruiește cu o lucrare a Sa, în Euharistie, însă, ni se dăruiește cu Însuși Trupul și Sângele Său, deplin penetrate de Duhul Lui și prin care ne spiritualizează și pe noi, având acordul voinței noastre libere. Euharistia este Taina care – L extinde pe Iisus Hristos în noi, sau prin care suntem noi asimilați la umanitatea Sa preamărită prin Înviere și Înălțare. Această extindere a lui Iisus Hristos în noi constituie Biserica – o comunitate de persoane unite între ele prin același Trup și Sânge al lui Hristos, pline de Duhul Sfânt. Biserica care este astfel constituită ca o comunitate concretă, vizibilă, a oamenilor cu Dumnezeu prin Iisus Hristos în Duhul Sfânt, are la rândul ei puterea sacramentală de a-L extinde mai departe pe Iisus Hristos în alți oameni, prin organele alese și sfințite de Hristos Însuși în ea și pentru ea, prin Duhul Lui cel Sfânt, adăugând Trupului Său noi mădulare. De asemenea, puterea sacramentală, sfințită și sfințitoare a Bisericii izvorăște tot prin puterea lui Iisus Hristos Cel sălășluit în ea prin Duhul Sfânt. Euharistia și Biserica sunt două realități nedespărțite, într-o continuă și indisolubilă legătură, una implicând-o pe cealaltă, una fiind condiție a celeilalte, iar în amândouă este prezent Același Iisus Hristos prin Trupul Lui, deplin pnevmatizat, atrăgând toate mădulele și membrele Sale spre înălțimea la care se află El.

Prin urmare, importanța și semnificația Sfintei Euharistii sunt fundamentale și maxime pentru viața omului, pentru viața lumii, căci ea este unirea cea mai înaltă care se poate realiza între om și Domnul nostru Iisus Hristos, cu Dumnezeu, în Împărăția Sa. Dumnezeiasca Împărtășanie din cadrul Sfintei Liturghii care se săvârșește în Biserică pentru credincioși, ne unește cu Iisus Hristos și pe noi unii cu alții, deoarece toți credem în Unicul Hristos – Care este ieri, azi și în veci Același și prin Care ne împărtășim cu aceleași Sfinte Taine. Ea este Taină a Bisericii și a unității Bisericii fiindcă în ea se pecetluiește unitatea de credință încununând Liturgia Cuvântului. Ea susține creșterea permanentă a creștinilor în Hristos, în Trupul Său tainic – Biserica – în comuniunea iubirii cu Iisus Hristos și între ei, Euharistia fiind prin aceasta un sacrament al împăcării², al iubirii și a unității profunde a oamenilor în Iisus Hristos, a mântuirii în El și prin El, așa după cum am mai spus în acest studiu. Unitatea creștină trebuie să se răsfrângă asupra lumii întregi, pentru ca să se pregătească în acest chip unitatea eshatologică pe care Sfânta Împărtășanie o prefigurează, Împărăția lui Dumnezeu cea veșnică pe care o pregustăm încă din viața această terestră și care nu este o comuniune umană, ci o unitate în Dumnezeu, în plenitudinea adevărului și în bucuria Împărăției³ - această concepție ar trebui să asigure ecumenicitatea sau gândirea și mișcarea ecumenică a Bisericii cea una după cum și Iisus Hristos – Adevăratul Dumnezeu – doar Unul este!....

Așadar, în vremurile de astăzi, când suferințe și necazuri foarte multe și foarte variate cum ar fi neajunsurile și sărăcia, bolile și singurătatea, nedreptatea, patimile și violența și multe altele încearcă să cuprindă sub aripa lor nefastă cât mai mulți semeni, este foarte

¹ *Părintele Ieroschimonah Paisie Olaru de la Schitul Sihla*, în volumul „*Duhovnici Români contemporani*”, Editura Bizantină, București, 1999, p. 214.

² Pr. Dr. Gheorghe Petraru, *Euharistia – Taina Unității Bisericii și a mântuirii în Hristos*, în rev. “Mitropolia Moldovei și Sucevei”, Anul LIX, Nr.10-12, Octombrie-Decembrie (1983), p. 642.

³ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Legătura între Euharistie și iubirea creștină...*, p. 33.

necesară o revenire și o reorientare sinceră a existenței noastre către Dumnezeu. Singur aflându-se omul nu poate să depășească zidul deznădejdelor pe care suferințele și greutățile i-l aduc înaintea și astfel se lovește continuu cu renunțarea și cu cedarea. În aceste condiții durerea și necazul își amplifică dimensiunile, lucrarea și roadele negative în sufletul uman, ajungând uneori chiar la groază și disperare. Individualismul și autonomismul nu fac decât să ne introducă în izolarea tragediei personale. Dar prin Iisus Hristos și de la Iisus Hristos primim și noi puterea și capacitatea de a învinge toate dezamăgirile pe care ni le aduc înaintea. El nu a fost o victimă în fața morții, a strâmtorărilor și a batjocoririlor ce i s-au adus, ci un biruitor, Singurul biruitor adevărat (și) asupra vieții. În mod liber primește moartea: „Eu îmi pun sufletul, ca iarăși să-l iau. Nimeni nu-l ia de la Mine, ci Eu de la Mine. Însumi îl pun. Putere am eu ca să-l pun și putere am iarăși să-l iau” (Ioan 10, 17-18), pentru ca nici un om să nu mai fie sclavul ei, ci în toți să se trezească dorința de dăruire, în mod liber, înaintea lui Dumnezeu.

Trebuie subliniat reținut faptul, că „jertfa lui Hristos nu se reduce la un simplu exemplu de comportare socială, ci se distinge prin superioritatea absolută și puterea desăvârșită pe care Fiul lui Dumnezeu i-o imprimă”⁴. În urma unirii cu Iisus Hristos, ia naștere și în noi manifestarea iubirii Sale față de lume. Prin mine Iisus Hristos îl iubește pe semenul meu și acela primește iubirea mea care își are sursa în Iisus Hristos. Prin această iubire și prin puterea lui Iisus Hristos ajungem fiecare din noi, într-o măsură mai mare sau mai mică, să ne dăruim ca jertfe vii. Dar, precum Jertfa lui Hristos n-a fost despărțită de Înviere, tot așa nici jertfa noastră nu rămâne străină de viața pe care El ne-o oferă. Și să nu uităm faptul că fără de jertfa Domnului Iisus Hristos, îndeosebi cea euharistică, nu putem face nimic. Tocmai de aceea se cere împlinită și împărtășită.

Încheiem cu constatarea că Euharistia actualizează într-un dinamism convergent, spre plenitudinea existenței, marile potențialități umane care semnifică și simbolizează ceea ce trebuie să devină lumea adică o dăruire și un imn de laudă adus, neîncetat, Creatorului; o comuniune universală în Trupul lui Iisus Hristos, o împărăție a dreptății, a iubirii și a păcii în Duhul Sfânt, pentru unitatea și mântuirea tuturor în Iisus Hristos Domnul și prin Iisus Hristos, ajungând, astfel, la desăvârșirea noastră cu ajutorul Sfintei Euharistii căreia îi descoperim, în acest fel, valoarea ei duhovnicească de neprețuit.

Drd. Stelian Gomboș

⁴ Pr.Dr.Nicolae Răzvan Stan, „Actualitatea jertfei Mântuitorului Hristos” publicat în revista „Altarul Banatului” Anul XV (LIV), serie nouă, nr. 10-12, octombrie-decembrie 2004, p. 69.